

Contested Relations
Bevochten relaties

Ania Molenda

(In response to the work of
Augustas Serapinas)

City space is contested terrain. Definitely in Amsterdam, where the average house price in 2019 was nearly half a million euros. In the center of Amsterdam that was just enough to buy a two-bedroom apartment of 60m². But with its extraordinarily high prices, Amsterdam does not even make the top ten of the world's most expensive cities to buy property. That only demonstrates the extent to which house prices have risen over the last decade. Yet Amsterdam is one of the cities where real estate prices have increased the fastest since the 2008 housing crisis, making it one of the most desirable places to invest and one of the most difficult to afford to live in.¹ Despite its commercial success the city struggles to create enough space for its inhabitants. The demand for affordable housing is so high that the waiting time for a social apartment is currently over fifteen years with forty-four percent of applications marked with an urgency status.² As managers of such highly desirable assets, it is not surprising that cities today choose what kind of clientele they want to serve. Rotterdam, for instance, introduced a policy known as the Rotterdamwet that does not allow newcomers with a low income to register in specific sub-municipalities. The problem is, those parts of the city are the ones where affordable housing is available. It is clear that cities, in the Netherlands and beyond, are no longer places for everyone. They are places of wealth accumulation for those who already are well-off enough to invest there.

¹ <https://www.ubs.com/global/en/wealth-management/chief-investment-office/life-goals/real-estate/2019/global-real-estate-bubble-index-2019.html>

² <https://nos.nl/artikel/2244999-woningzoekenden-zonder-urgentieverklaring-vissen-steeds-vaker-achter-het-net>

As bricks have turned out to be a better investment than gold or stock exchange, cities have become financial machines and property ownership became an important way to generate revenue. This dynamic of capital extraction has become a defining element of today's urban areas and goes hand in hand with the increase of private and corporate ownership and the decrease of public ownership across the globe. In 2019 one in five homes in Amsterdam was sold to foreign investors who in turn would rent them to expats or transform them into Airbnbs. In her book *Expulsions*, sociologist Saskia Sassen argues that the rise of foreign investment in cities continues to have a strong influence on the disintegration of relationships within urban areas. When more and more places are owned by people who don't live there, there is no need to develop bonds and to care about the spaces that form neighbourhoods. Many cities are grappling with finding a balance between providing a space for living and for earning. Left with many properties that operate more like hotels than homes or simply remain empty, they face a dilemma to stand up either for their inhabitants or for capital.³

Until 2012 we rarely heard of the word gentrification. The term, coined by British sociologist Ruth Glass in the 1960s to describe changes she then observed in inner London, had not been widely used until a bit longer than a decade ago. Gentrification is a process that changes the character

³ In Amsterdam as of July 2020 buy-to-let has been curbed for newly built homes in order to regulate the uneven competition on the housing market. <https://www.rodi.nl/regio/amsterdam-noord/180121/verplicht-zelf-wonen-in-nieuwbouw>

of a neighbourhood by a controlled influx of more affluent residents and businesses. The nature of this change is of course rooted in the economic value of the spaces. It increases so much that whole areas become inaccessible to the original, usually working-class demographic, and results in the displacement of those communities. Just over the past few years, the real estate prices in Amsterdam soared by forty-five percent making it increasingly difficult for people with mid and low incomes to afford to live in the city and pushing them into the group of less-desirable residents. That is despite the fact that many in that group belong to the so-called 'crucial sectors' including healthcare and social workers.

As market value takes over, other social and spatial values are deemed to be obsolete. Unprofitability is unacceptable and spaces that are dormant or that simply cherish values other than the monetary one are considered useless. The market does not seem to be the best of urban planners, yet it is not clear who or what else should be able to 'conduct space' and determine how these relationships and values are formed. Can disciplines such as art and architecture play a role in stirring the debate on the tension between use and exchange value of space? Both art and architecture are deeply entangled with finance, yet they have both historically been advocating for the recognition of social rather than the economical ones. The question is, can they form alternatives strong enough to counter the contemporary distorted definition of value where a house is no longer a shelter but a business model, and where an empty city is an excellent money-making machine?

Augustas Serapinas's *20 Apartments* opens up new relationships between the work's embeddedness into the site and its neighbours. In this case, the neighbour is a construction site next door from P/////AKT. This newly built development has been discussed as one of the possible triggers for changing relationships in the Zeeburgerpad, a street in Amsterdam Oost, which thus far resisted gentrification. Serapinas's mirroring or extending the building site into the gallery space lets us ponder the current relations between the space of the gallery and the space of construction. At the same time, the work lets us imagine ways in which the relationships in the area could develop. Will the current inhabitants of the street be able to maintain the social values of their neighbourhood or will they need to make space for a more profitable vision of the area? What if the expansion could be understood in reverse? Perhaps it is the extension of the gallery into the city or a merging of the two spaces? We don't really know which of those scenarios could potentially be true.

Serapinas, in his work, creates a relationship that might only last for a moment. Yet, it creates a temporality that exposes us to seemingly simple things we have not noticed before. It makes us discover that these things actually matter to us and helps us to turn our attention towards the places and people around us. It pushes us to imagine what occurs or could occur between them.

The fact that *20 Apartments* was built during the outbreak of the biggest pandemic we have seen in a century tells us something else about the changing nature of the currently

contested relationships. In the period when this installation was made many of us were confined in our domestic spaces. At the same time, others were working. Cleaning, caretaking, healing, teaching, transporting, informing were recognized as so-called 'crucial sectors'.⁴ Even though construction workers were not on that list, it has been recognized that the construction industry plays a supporting role to those sectors and was also granted access to childcare during the lockdown.⁵ This re-definition of what matters and what doesn't in a situation of the crisis has revealed how strongly the relationship between the social relevance of work and its monetary value has been distorted.

So, if social relations can help us rethink what's valuable, could it also be true for spatial relations? If the monetary value is already so detached from what it serves, why can we not remold it into a different form? After all, value is an imaginary construct that we can shape in whatever way we want.

In his *Poetics of Relation* Edouard Glissant advocated for developing a sensitivity to relations in a way that would render us unable to participate in non-relational imaginaries.⁶ He wrote about a vision of the world that questions Western relations of domination and instead sketches a possibility of a world in which one agrees to be, with and among others.⁷

⁴ <https://www.government.nl/documents/publications/2020/12/15/childcare-for-children-of-people-working-in-crucial-sectors>

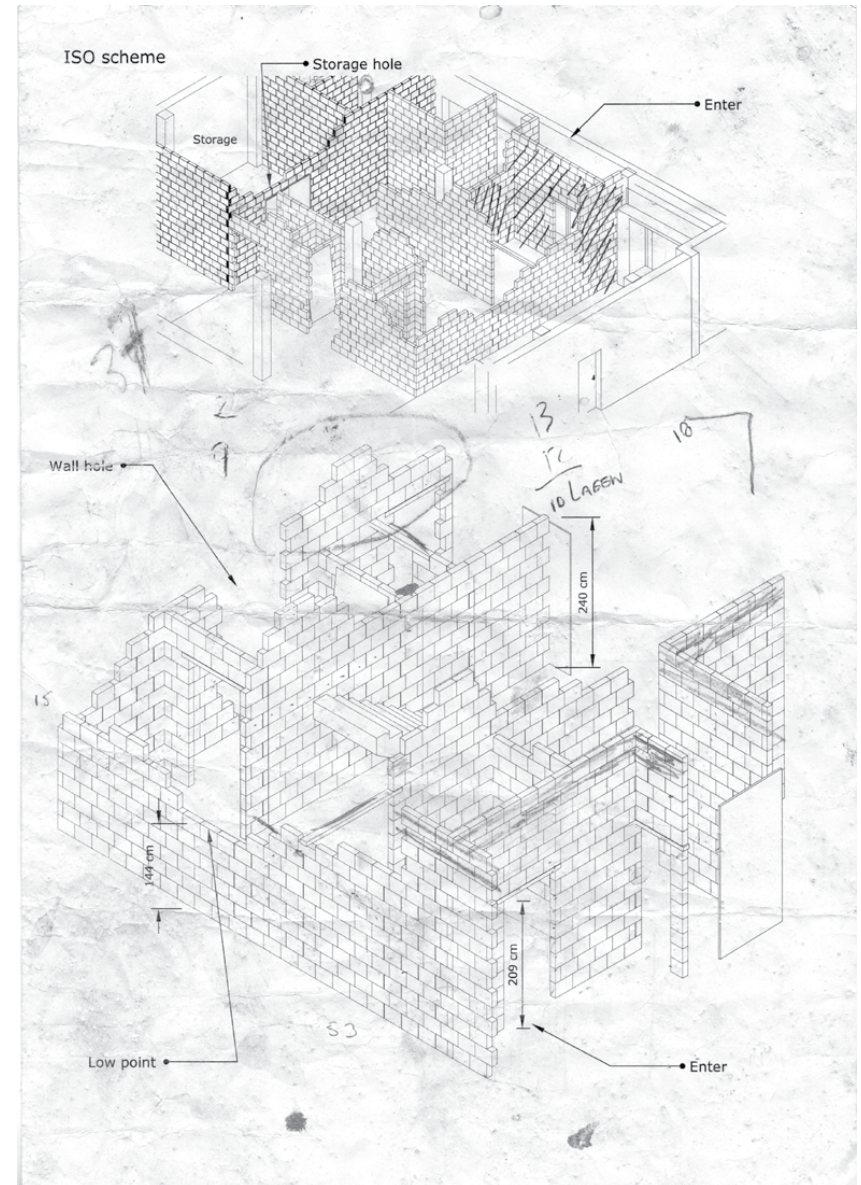
⁵ <https://www.bouwendnederland.nl/actueel/nieuws/11390/is-de-bouw-infra-een-vitale-sector>

⁶ Edouard Glissant in *Friends and Enemies: The Scribal Politics of Post/Colonial Literature (Postcolonialism Across the Disciplines LUP)*, 2008: 336–337.

⁷ Edouard Glissant, *Poetics of Relation*, Ann Arbor: University of Michigan Press, 2010.

CONTESTED RELATIONS

For Glissant the primary exchange value was the ability to transfer knowledge from one space to another. Perhaps to find new forms of being together and other forms of valuation we need to become more attentive to what and who is around us. Develop a form of relational mindfulness and higher sensitivity to our surroundings simply by strolling around bricks and mortar.

In de stad is ruimte bevochten terrein. Zeker in Amsterdam, waar de prijs voor een woning in 2019 gemiddeld bijna een half miljoen euro bedroeg. In het centrum van de stad was dat net genoeg om een twee-kamerappartement van 60 m² te kopen. Maar zelfs met deze uitzonderlijk hoge prijzen haalt Amsterdam de top tien van de duurste steden om vastgoed te kopen niet, en dat alleen al is een indicatie van de mate waarin de huisprijzen het afgelopen decennium zijn gestegen. Amsterdam is alleen wel een van de steden waar die stijging sinds de woningcrisis van 2008 het snelst is gegaan, waarmee het een van de meest gewilde plaatsen is om in te investeren — en een van de moeilijkste om je een dak boven je hoofd te kunnen permitteren.¹ Ondanks dit commerciële succes kost het de stad behoorlijk wat moeite om genoeg ruimte voor haar bewoners te realiseren; de vraag naar betaalbare woningen is zo groot dat de wachttijd voor een sociale huurwoning momenteel meer dan vijftien jaar bedraagt en vierenvertig procent van de aanvragen een urgentiestatus heeft.² Het is dan ook geen wonder dat de managers van deze felbegeerde middelen tegenwoordig kiezen wat voor cliëntèle ze willen bedienen. Zo heeft Rotterdam bijvoorbeeld een beleid geïntroduceerd dat bekend staat als de Rotterdamwet, waarmee het nieuwkomers met een laag inkomen niet is toegestaan om zich in te schrijven in specifieke delen van de stad. Het probleem is dat het juist die delen van de stad de zijn

¹ <https://www.ubs.com/global/en/wealth-management/chief-investment-office/life-goals/real-estate/2019/global-real-estate-bubble-index-2019.html>

² <https://nos.nl/artikel/2244999-woningzoekenden-zonder-urgentieverklaring-vissen-steeds-vaker-achter-het-net>

waar nog betaalbare ruimte beschikbaar is. Zoveel is duidelijk: steden, zowel binnen als buiten Nederland, zijn er niet langer voor iedereen. Het zijn plaatsen voor het vergaren van rijkdom voor hen die reeds rijk genoeg zijn om er te investeren.

Nu baksteen inmiddels een betere investering lijkt te zijn dan goud of aandelen, worden steden geldmachines met vastgoedeigendom als een belangrijke methode om winst te maken. Deze dynamiek van kapitaalextractie is bepalend voor de hedendaagse stedelijke gebieden en gaat hand in hand met een wereldwijde groei van privaat- en bedrijfseigendom en afname van publiekseigendom. In 2019 werd een op de vijf woningen verkocht aan buitenlandse investeerders, die deze op hun beurt verhuurden aan expats of transformeerden tot Airbnb's. Socioloog Saskia Sassen betoogt in haar boek *Uitstoting* dat de opkomst van buitenlandse investeerders een grote en voortdurende invloed betekent voor de desintegratie van relaties in stedelijke gebied. Als steeds meer plekken in bezit zijn van mensen die er zelf niet wonen is er geen aanleiding om verbinding te zoeken en zorg te dragen voor de ruimtes die een buurt vormen. Voor veel steden betekent het vinden van een balans tussen wonen en verdienen een groot dilemma; de grote hoeveelheid eigendom dat eerder als hotel functioneert dan als woning of gewoonweg leegstaat betekent dat er gekozen moet worden tussen bewoners en kapitaal.³

³ In Amsterdam is sinds juli 2020 de mogelijkheid tot kopen voor verhuur van nieuwbouwwoningen ingeperkt om de oneigenlijke concurrentie op de woningmarkt tegen te gaan. <https://www.rodin.nl/regio/amsterdam-noord/180121/verplicht-zelf-wonen-in-nieuwbouw>

Tot 2012 hoorden we zelden over het woord gentrificatie. De term, in de jaren '60 van de vorige eeuw bedacht door de Britse socioloog Ruth Glass om te beschrijven hoe ze centraal Londen zag veranderen, werd tot ruim tien jaar geleden nog niet veel gehanteerd. Gentrificatie is een proces waarbij het karakter van een buurt verandert door een gecontroleerde instroom van welvarender bewoners en bedrijven, en natuurlijk is de aard van deze verandering geworteld in de economische waarde van de ruimte. Het zet in zo'n grote mate door dat hele gebieden niet langer toegankelijk zijn voor de oorspronkelijke demografische samenstelling, arbeidersklasse veelal, en uiteindelijk resulteert in de verdringing van die gemeenschappen. Alleen al de laatste paar jaar zijn de vastgoedprijzen in Amsterdam met vijfenveertig procent gestegen en wordt het voor mensen met een modaal of laag inkomen — een groep minder wenselijke bewoners — steeds moeilijker om in de stad te blijven wonen. Dit ondanks het feit dat deze groep voor een groot deel bestaat uit de zogenaamde cruciale sectoren als zorg en sociaal werk.

Waar de marktwaarde het overneemt, raken andere sociale en ruimtelijke waarden achterhaald. Onrendabel is onwenselijk en stilstand, of het simpelweg hechten aan andere waarden dan de monetaire, wordt beschouwd als nutteloos. De markt blijkt niet de best denkbare stedenbouwkundige, maar het is niet duidelijk wie of wat in staat zou moeten zijn om de regie over de ruimte te krijgen en te bepalen hoe deze relaties en waarden tot stand komen. Kunnen disciplines als kunst en architectuur het debat over het spanningsveld tussen gebruik en ruilwaarde van ruimte aanjagen? Zowel kunst als

architectuur zijn nauw verweven met geld, maar verkiezen van oudsher sociale waarden boven economische. De vraag is of ze met alternatieven kunnen komen die sterk genoeg zijn om weerstand te bieden aan de huidige misvormde definitie van waarde waarbij een huis niet langer geldt als onderkomen maar als verdienmodel, en een lege stad de ideale geldmachine.

20 *Apartments* van Augustas Serapinas opent nieuwe relaties tussen de locatie waarin het werk is ingebed en haar burens, in dit geval een bouwplaats naast P/////AKT. Dit nieuwe ontwikkelproject werd ook wel gezien als een van de mogelijke aanjagers van veranderende relaties langs het Zeeburgerpad, een straat in Amsterdam Oost die de gentrificatie tot voor kort wist te weerstaan. Serapinas' spiegeling ofwel extensie van de bouwplaats in de expositieruimte nodigt uit om stil te staan bij de huidige relatie tussen de kunstruimte en de bouwruimte. Tegelijkertijd laat het werk ons een voorstelling maken van hoe de verbanden in het gebied zich kunnen ontwikkelen. Lukt het de huidige bewoners van de straat om de waarden van hun buurt vast te houden, of moeten ze plaats maken voor een meer winstgevende gebiedsvisie? Wat als we de extensie andersom bekijken? Is het misschien de kunstruimte die zich uitbreidt in de stad of een samensmelting van de twee ruimtes? We weten niet zeker welke van deze twee scenario's waar zou kunnen zijn.

Met zijn werk creëert Serapinas een relatie die mogelijk slechts een moment beslaat. Toch resulteert het in een vorm van tijdelijkheid dat ons blootstelt aan ogenschijnlijk eenvoudige

dingen die ons eerder niet opvielen. Het laat ons ontdekken dat deze dingen er op een zeker niveau weldegelijk toe doen en helpt ons om onze aandacht te richten op de plekken en mensen om ons heen, ons voor te stellen wat daartussen gebeurt of zou kunnen gebeuren.

Het feit dat 20 *Apartments* gerealiseerd werd tijdens de uitbraak van de grootste pandemie die we in honderd jaar hebben meegemaakt zegt iets over de veranderlijke natuur van de momenteel bevochten relaties. Veel van ons zaten noodgedwongen thuis terwijl deze installatie werd opgebouwd. Tegelijkertijd waren er ook nog anderen aan het werk: aan het schoonmaken, verzorgen, genezen, transporteren, informeren — werkzaamheden die erkend werden als zogenaamd ‘cruciale sectoren’.⁴ Hoewel bouwers niet op de lijst voorkwamen werden deze wel erkend als ondersteunend aan deze sectoren, en hielden ze bijvoorbeeld tijdens de lockdown toegang tot kinderopvang.⁵ Deze herdefinitie van wat er toe doet en wat niet, laat zien hoezeer de relatie tussen het sociale belang van werk en de monetaire waarde ervan verstoord zijn geraakt.

Dus; als sociale relaties ons kunnen helpen om anders te denken over wat waarde heeft, geldt dat dan ook voor ruimtelijke relaties? Als monetaire waarde al zo is losgezongen

4 <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/03/16/kinderopvang-voor-mensen-met-een-cruciaal-beroep>

5 <https://www.bouwendnederland.nl/actueel/nieuws/11390/is-de-bouw-infra-een-vitale-sectorkinderopvang-voor-mensen-met-een-cruciaal-beroep>

van het doel dat het dient, waarom kunnen we die dan niet in een andere vorm gieten? Waarde is tenslotte slechts een imaginaire constructie die naar wens en behoefte te kneden is. In zijn *Philosophy de la Relation* [in het Engels vertaald als *Poetics of Relation*] propageerde Édouard Glissant de ontwikkeling van een sensitieve verhouding tot relaties op een manier die het ons onmogelijk zou maken om te participeren in non-relatieve denkbeelden.⁶ Hij schreef over een wereldbeeld waarin de notie van Westerse relaties als dominerend wordt bevraagd, en schetste het alternatief van een wereld waarin men overeenstemt om te zijn, met en tussen anderen.⁷ Glissant zag het vermogen om vanuit een ruimte kennis over te dragen naar een andere ruimte als de primaire ruilwaarde. Om zowel nieuwe vormen van samenzijn als andere vormen van waardering te vinden moeten we misschien meer aandacht besteden aan door wie en wat we omgeven worden. Een vorm van relationele mindfulness en grotere sensitiviteit ten opzichte van onze omgeving, door gewoonweg rond te dwalen tussen bakstenen en cement.

6 Édouard Glissant in *Friends and Enemies: The Scribal Politics of Post/Colonial Literature (Postcolonialism Across the Disciplines LUP)*, 2008: 336–337.

7 Édouard Glissant, *Poetics of Relation*, Ann Arbor: University of Michigan Press, 2010.